

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISŤE STŘEDNÍCH
ČECH V PRAZE

Váš dopis č.: MUNYM-ŠKaPP/060/19172/2024/Mar
Ze dne: 22. 03. 2024
Naše č.: NPU-321/27007/2024
Vyřizuje: Ing. arch. Barbora Schmidová
Spisový znak: 820.2

Městský úřad Nymburk
Odbor školství, kultury
a památkové péče
Náměstí Přemyslovců 163
288 28 Nymburk

Praha 20. 5. 2024

Věc: Nymburk, správní obvod obce Nymburk, MPZ rejst. č. 2124, Tyršova ulice, KD SSM Antonína Janouška č. p. 3/15, p. č. st. 3285, k. ú. Nymburk, koncepce celkových stavebních úprav

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Předmět žádosti:

Dne 22. 03. 2024 jsme obdrželi vaši žádost o písemné vyjádření ve věci *plánované akce: „Nymburk – koncepce, úprava bývalého objektu kulturního domu SSM Antonína Janouška pro potřeby ZŠ Tyršova“, Tyršova 3/15, na pozemku st. parc. č. 3285, v obci 537004 Nymburk a kat. úz. 708232 Nymburk a na území městské památkové zóny Nymburk (prohlášené vyhláškou Ministerstva kultury ČR č. 476/1992 Sb., o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny ze dne 10. září 1992).*

Přílohy žádosti:

- Ověřovací studie „Koncepce; Úprava bývalého objektu kulturního domu SSM Antonína Janouška pro potřeby ZŠ Tyršova“, zhotovitel Ing. arch. Jan Němec AR18, spolupráce Ing. Luděk Polívka, datum 03. 2023

Charakteristika objektu a dotčené konstrukce:

Bývalý kulturní dům Janoušek se nachází na jihozápadním okraji historického jádra a Městské památkové zóny města Nymburk. Jedná se o novostavbu vybudovanou v poslední čtvrtině 20. století na základě projektu z r. 1975. Objekt je situovaný v sousedství Hálkova městského divadla a ZŠ Tyršova. Od ulice Tyršova je budova oddělena mladší řadovou zástavbou. Objekt kulturního domu sestává ze tří do sebe zaklíněných kubických hmot, zastřešených proti sobě skloněnými pultovými střechami. Ty spolu s výraznými trojúhelníkovými vikýři na jižní fasádě a cihelným obkladem převážně uzavřených fasád utváří specifický vzhled stavby. Dalšími původními doplňkovými materiály v rozsahu vnějšího pláště jsou hrubé omítky v pásech podél štítů a tmavě mořené dřevo v plochách mezi otvory. Původní dřevěné a hliníkové výplně byly druhotně doplněny bílými plastovými. V prostřední a severní hmotě, které se prolínají, se nacházel společenský sál. Jižní část stavby je s nimi propojena krčkem a obsahovala klubovnu SSM.

Technický stav objektu:

Objekt viditelně utrpěl dlouhodobým nevyužíváním a neúdržbou. Obklad cihelnými pásky je do značné míry opadaný. Střešní souvrství je dožilé a poškozené a dochází k zatékání do interiéru.

Popis zamýšlených prací:

Předmětem žádosti je koncepce celkové přestavby objektu pro potřeby ZŠ Tyršova. V objektu mají být zřízeny učebny s kabinety, jídelna s varnou kuchyní a doplňkové variabilní prostory využitelné např. pro družinu. Tomu odpovídá transformace dispozice, jejíž stěžejní prostory však mají být zachovány – schodiště a sál s pódiem. Stávající suterén bude rozšířen o strojovnu VZT vně stávajícího půdorysu, na straně nádvoří (východní strana). Mimo to je navrženo prohloubit stávající topný kanál a přeměnit jej na podzemní chodbu spojující řešenou budovu s jižním křídlem školy. V rozsahu vnějšího pláště má být maximálně respektováno

a zachováno originální řešení. Kvůli kapacitním a provozním požadavkům je nicméně navržena přízemní kubická přístavba varné kuchyně na východní straně, v návaznosti na bývalý sál ve střední části budovy. Dále je navrženo prodloužení hlavní vnitřní chodby („pasáže“), vedoucí mezi jižní a střední hmotou, až do líce hlavního průčelí. V úrovni 2.NP je chodba dokonce vykonzolována před průčelí ve formě kubického arkýře; střecha chodby má sloužit jako pobytová terasa. Na hlavní chodbu je navázán nový tubus s výtahem. Tento má být ukončen pultem kopírujícím sklon pultové střechy přilehlé střední části. V neposlední řadě je v úrovni 2.NP a 3.NP jižního křídla nově navrženo točité schodiště, které se má propsat na jeho východní fasádě mělkou výdutí. Dále jsou navrženy nové okenní a dveřní otvory a prosklené stěny. Prosklená má být mimo nosné pilíře celá jižní stěna, přičemž na učebny v interiéru budou plynule navazovat terasy s pergolami vně budovy. Dále jsou prosklené stěny navrženy v části západní fasády a prosklené mají být také pohledové části hlavní chodby („pasáže“) mimo „arkýř“. Přístavba varné kuchyně je ve vrchní části opatřena vpadlým pásem s šířkově orientovanými okny. Nad střední a severní částí budovy jsou v rovině střechy navrženy obdélné průmyslové světlíky. Učebny v jižním křídle mají být přisvětleny světlíky nad hlavní chodbou a střešními či ateliérovými okny v trojúhelných vikýřích. Materiálové řešení pláště vychází z původního provedení. Původní fasády budou zatepleny vnějším kontaktním systémem a opatřeny cihelnými pásky v kombinaci s hrubozrnnou omítkou v neutrální barvě a lokálním užitím tmavě mořeného dřeva. To je navrženo také jako obklad nového arkýře ve východním průčelí. Přístavba varné kuchyně a tubus výtahu mají být provedeny z pohledového betonu. Materiálové řešení výplní otvorů a střešního pláště není specifikováno. Na střechu jižního křídla jsou navrženy fotovoltaické nebo solární panely. Ve studii je nastíněna i úprava prostranství před budovou.

Dosavadní stav projednání:

Dne 16. 01. 2018 vydal MěÚ Nymburk Závazné stanovisko č. j. MUNYM-ŠKaPP/060/57074/2017/Van k projektové dokumentaci na celkovou rekonstrukci objektu. Předmětem návrhu byla transformace bývalého kulturního domu pro potřeby ZŠ Tyršova, konkrétně jako školní družiny, tělocvična se zázemím a varna školní jídelny. Obecný šetrný přístup k objektu byl shodný se stávající studií, navrhované využití ale mělo nižší prostorové nároky a vyžadovalo pouze dvě drobné přístavby. Návrh byl MěÚ Nymburk vyhodnocen jako přijatelný s podmínkami, shodně s odborným vyjádřením NPÚ. Nyní předložená studie byla se zástupcem NPÚ ÚOPSC předběžně konzultována pouze formou vizualizace exteriéru.

Současný stav poznání dotčených chráněných kulturně historických hodnot:

Objekt bývalého kulturního domu Janoušek není nemovitou kulturní památkou ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb., nachází se však na území Městské památkové zóny Nymburk, která byla pro své urbanistické, památkové a stavebně-historické kvality prohlášena dne 10. září 1992 vyhláškou Ministerstva kultury České republiky č. 476. o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny. Tato vyhláška má zabezpečit ochranu a péči o památkovou hodnotu zóny, tvořenou mimo jiné historickými vazbami nemovitostí a prostorů a vnějším i vnitřním obrazem sídla. Smyslem městské památkové zóny je tedy ochrana celku i jednotlivých staveb a prostorů po stránce architektonické v jejich autentické podobě a vzhledu.

Budova bývalého KD Janoušek je autorským dílem Akad. arch. Jiřího Lavičky, který je např. spoluautorem stavby Parkhotel v Praze. Jím vedený tým pracoval v ateliéru E-14 KPÚ Praha, řízeném architektem Olivierem Honke-Houfkem (spoluautor budovy PZO Motokov v Praze). Jednalo se o tehdejší elitu Krajského projektového ústavu (KPÚ). Už z tohoto je patrné, že budova bývalého KD Janoušek v Nymburce nese historickou hodnotu. Účast kvalitních autorů své doby dokládá i zcela originální architektonické řešení, v němž je patrná snaha reflektovat jedinečnou historii místa a s ní spojené charakteristické znaky. Objekt je sice situovaný již za hranicí původního dominikánského kláštera, přesto lze v jeho urbanistickém řešení číst snahu o doplnění a uzavření vnitřního prostoru areálu v duchu klášterního rajského dvora. Cihelný obklad a strmé trojúhelné vikýře evokují specifickou nymburskou cihelnou gotiku. Kromě již jmenované hodnoty historické a hodnoty historického dokumentu tedy můžeme hovořit také o hodnotě architektonické, urbanistické a hodnotě jedinečnosti. Výstavba domu probíhala velmi dlouze a minimálně z části v rámci tzv. akce „Z“. Dnes působí v rámci MPZ Nymburk poněkud rušivě především v důsledku zanedbaného stavu a nevhodných mladších zásahů, jednoznačně však jde o budovu historicky, architektonicky i kulturně-společensky významnou s úzkou prostorovou vazbou na další významné objekty města s kulturně-společenskou funkcí.

Vyhodnocení žádosti:

Národní památkový ústav na základě prostudování předložených podkladů a znalosti situace konstatuje, že posuzované práce:

- **budou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně historických hodnot za těchto podmínek:**
 1. Návrh celkové obnovy a dostavby objektu bude v dalším stupni projektové dokumentace předložen orgánům památkové péče ke schválení v samostatné žádosti. Návrh bude se zástupci památkové péče předběžně konzultován již ve fázi zpracování.
 2. Na střechu jižního křídla nebudou osazeny žádné fotovoltaické nebo solární panely.
 3. Výplně okenních a dveřních otvorů a prosklené stěny budou dřevěné, případně hliníkové. Výplně jednotlivých otvorů budou osazeny tzv. za špaletu tak, aby pohledová šířka byla cca 2 – 3 cm. Hloubka osazení ve špaletě bude odpovídat stavu před zateplením fasád. Přesný návrh výplní bude součástí dalšího stupně PD.
 4. Fasádní obklad z cihelných pásků bude posouzen a schválen zástupci památkové péče včetně pracovníka NPÚ ÚOPSČ na základě fyzického vzorku.
 5. Minimálně střecha nad jižním křídlem bude kryta pálenými taškami bobrovkami nebo maloformátovými drážkovými taškami, a to v obou případech v režné povrchové úpravě bez glazur či engob.
 6. Vikýře nebudou prolomeny střešními či ateliérovými okny.
 7. Součástí úpravy veřejného prostoru před budovou budou kromě vzrostlé zeleně také travnaté plochy. Stromy budou umístěny primárně do těchto ploch, nikoli do dlažby. Zároveň budou tyto plochy využity pro přirozené vsakování dešťových vod.

Zdůvodnění:

Celková obnova bývalého kulturního domu Janoušek a jeho funkční začlenění do areálu ZŠ Tyršova jsou z hlediska památkové péče nejen možné, ale přímo vítané. Z výše uvedeného vyplývá, že se jedná o budovu v rámci města historicky i architektonicky hodnotnou. Její obnovou a adaptací pro nový účel tak dojde nejen ke kultivaci dlouhodobě zanedbaného a rušivě působícího objektu v samém centru MPZ, ale též k zachování neopominutelné vrstvy stavebního a urbanistického vývoje města. Zároveň je tento záměr plně v souladu s principem šetrnosti a udržitelnosti, o něž usiluje i soudobá památková péče. Navržené úpravy považujeme za přiměřené a citlivé vůči původnímu architektonickému konceptu.

Ad 1: Je nezbytné, aby další stupeň projektové dokumentace prošel samostatným posouzením a schválením orgány památkové péče. Pro zajištění maximálního souladu s předloženou ověřovací studií a s požadavky památkové péče je žádoucí, aby navazující projektová dokumentace byla se zástupci památkové péče konzultována již v průběhu zpracování.

Ad 2: Z hlediska zájmů památkové péče jsou fotovoltaické a solární panely považovány za ryze novodobé technicistní prvky, v prostředí historické struktury netradiční a cizorodé. Součástí obrazu a charakteru historického města je mimo jiné tradiční materiálové a barevné řešení jednotlivých staveb. Střechy jsou neodmyslitelnou součástí objektů a společně tvoří tzv. střešní krajinu, která hraje stěžejní roli v dálkových pohledech a průhledech nejen na jmenovitě zapsané kulturní památky, ale i na město jako celek. Materiál a barva povrchu střechy jsou stejně důležité jako jejich tvar a sklon. Zároveň jsme si vědomi toho, že využívání solární energie je v současné době obecně potřebné, proto Národní památkový ústav vydal k problematice fotovoltaických zařízení metodické vyjádření „Fotovoltaické systémy a památková péče 2022“. Z tohoto metodického pokynu vyplývá, že stěžejním aspektem při posuzování instalace FVZ v plošně památkově chráněném území je jeho viditelnost. Mimo to se posuzuje možnost osazení FVZ v ucelených plochách bez mezer a zazubení. Střecha jižního křídla řešeného objektu je v přímém rozporu s těmito dvěma primárními aspekty. Pohledově se uplatňuje jak z veřejně přístupného dvora školy, tak ze školní budovy coby veřejně přístupné a značně frekventované stavby i z dálkových pohledů přes řeku Labe. Členění střechy vikýři pak vylučuje osazení FV panelů v ucelené ploše, což ostatně jasně vyplývá z výkresu střech v posuzované studii.

Ad 3: Uvedené materiály výplní otvorů odpovídají originálnímu řešení, zároveň jsou kultivované, opticky i technicky kvalitní, proto je žádoucí s nimi pracovat i při obnově objektu. Vedle členění výplní, materiálu a barevnosti hraje ve výsledném vzhledu a působení zásadní roli také způsob osazení výplně v otvoru. V tomto ohledu je žádoucí, aby výplně byly osazeny tzv. za špaletu a zároveň hloubka jejich osazení při

pohledu z exteriéru odpovídala hloubce osazení před zateplením pláště. Smyslem takového řešení je opticky kultivované a harmonicky působící provedení a zároveň maximální prosvětlení interiéru. Přesnou podobu výplní je nutné předem ověřit prostřednictvím podrobné dokumentace.

Ad 4: Na trhu v současnosti existuje celá řada cihelných obkladových pásků s velmi různou optickou i technickou kvalitou. Proto je potřeba konkrétní typ cihelných pásků posoudit na základě fyzického vzorku.

Ad 5: Jak již bylo uvedeno výše, střechy včetně jejich materiálového a barevného řešení se významným způsobem podílí na obrazu a charakteru zastavěného území. V případě historických, památkově hodnotných celků je proto kladen kromě jiného důraz na užívání tradičních, potažmo originálních typů krytiny, aby byla zachována nebo obnovena celistvost střešní krajiny, její optická kvalita a historická věrnost. Historické letecké snímky ukazují, že řešená budova byla zřejmě již původně opatřena dvěma typy krytiny – pohledově exponované jižní křídlo bylo kryto pálenými taškami, zatímco na střeších středního a severního křídla bylo použito souvrství s povlakovou krytinou tmavě šedé barvy. To ostatně odpovídá dnešnímu stavu. Z toho je patrné, že již původně byla snaha ctít v rámci pohledových ploch tradiční řešení a jižní střechu opticky začlenit do celku historického jádra. Toto je nezbytné v rámci zamýšlené obnovy respektovat. Oproti původnímu řešení doporučujeme opatřit pálenou krytinou i střechy trojúhelných vikýřů nebo je alespoň s pálenou krytinou barevně sjednotit.

Ad 6: Prolomení boků trojúhelných vikýřů střešními či ateliérovými okny považujeme za nadbytečné a opticky nežádoucí. Vikýře jsou výrazným prvkem původního architektonického řešení, které bylo jinak celkově hmotově, tvarově i materiálově střídmé. Rozbití boční plochy vikýřů otvorem v libovolném tvaru a velikosti by tuto čistotu řešení, o níž usilují i navržené přístavby, narušilo.

Ad 7: Kultivaci plochy dvora před budovou jednoznačně vítáme. Je žádoucí, aby nově navržené stromy byly osazovány do travnatých ploch, které jsou pro jejich zdárný růst a celkové prospívání na rozdíl od dlažby vhodné a přirozené. Zároveň jsou nebezpečné travnaté plochy vhodné pro zasakování dešťových vod. Opět jde o funkční a přirozený způsob hospodaření s dešťovou vodou, zatímco jímání vody do podzemních nádrží by znamenalo výrazný zásah do terénu s archeologickým potenciálem (oproti suterénu řešené stavby se dvůr z velké části nachází již v ploše zaniklého kláštera) a zároveň je provozně náročné.

Doporučení:

Nad rámec stanovených podmínek doporučujeme zvážit jiné formy nového schodiště v jižním křídle, než je navržený kruhový segment s výdutí na fasádě. Domníváme se, že toto řešení narušuje hmotovou čistotu stavby a v kombinaci s výrazným „arkýřem“ už příliš tříští originální střídmost hlavního průčelí. Jelikož se jedná primárně o přístup na střešní terasu, navrhuje se zvážit např. formu vnějšího schodiště, které by přímo navazovalo na terasu na střeše arkýře.

Upozornění:

Navržené zásahy do terénu (rozšíření topného kanálu na spojovací chodbu a nová strojovna VZT) jsou z hlediska památkové péče akceptovatelné. Dotčené plochy se nachází mimo areál zaniklého kláštera, respektive mimo původně zastavěné plochy. V trase topného kanálu již navíc došlo k dřívějším úpravám terénu a rozšíření kanálu představuje relativně malý zásah. Nicméně upozorňujeme, že v souvislosti se zamýšlenými zemními pracemi má vlastník v souladu s ustanovením § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči v platném znění povinnost oznámit záměr stavební činnosti Archeologickému ústavu AV ČR Praha, Letenská 4, 118 01, Praha 1.

Dovolujeme si Vás požádat o zaslání závazného stanoviska ihned po jeho vydání, a to z důvodu nezbytné znalosti jeho výroku pro další sledování akce v souladu se zákonem o státní památkové péči.

Ing. arch. Dorota Havlíková
Vedoucí odboru péče o památkový fond